

КРАТКОРОЧНИ ЕКОНОМСКИ ДВИЖЕЊА

септември, 2021 година

СОДРЖИНА

Резиме	2
1. Реален сектор	
Индустриско производство	3
Број на работници во индустријата	4
Деловни тенденции во преработувачката индустрија	5
Број на издадени одобренија за градење и предвидена вредност на објектите	5
Инфлација	6
Берзански цени	8
2. Надворешнотрговска размена	
Извоз	10
Увоз	12
Салдо на трговска размена	13
Валутна структура	13
3. Фискален сектор	
Буџетски приходи според економската класификација	14
Буџетски расходи според економската класификација	15
Расходи по буџетски корисници	16
Буџетско салдо	18
4. Социјален сектор	
Нововработени и регистрирани невработени лица во Агенција за вработување	19
Плати	20
Пензии	20
5. Монетарен и финансиски сектор	
Примарни пари	22
Депозитен потенцијал	22
Кредити на банките	23
Каматни стапки на депозитни банки	24
Пазар на капитал	24
Девизни резерви	24

РЕЗИМЕ

НА НАЈВАЖНИТЕ КРАТКОРОЧНИ ЕКОНОМСКИ ДВИЖЕЊА

септември, 2021 година

- Индустриското производство во септември 2021 година забележа пад од 8,0% во споредба со истиот месец претходната година;
- Потрошувачките цени во септември 2021 година регистрираа забрзан годишен раст од 3,7%;
- Во периодот јануари - септември 2021 година извозот забележа раст од 26,4%, а увозот раст од 30,5%, што резултираше со зголемување на трговскиот дефицит за 43,6%, споредено со истиот период од 2020 година;
- Вкупните приходи на Буџетот во периодот јануари - септември 2021 година изнесуваа 157.832 милиона денари, односно 21,9% од БДП, што претставува повисоко остварување за 16,0% во однос на истиот период од 2020 година;
- Вкупните расходи на Буџетот во периодот јануари - септември 2021 година изнесуваа 182.446 милиони денари, односно 25,3% од БДП, што е за 6,1% повеќе во однос на истиот период лани;
- Вкупните кредити на банките во септември 2021 година се зголемија за 6,3% во споредба со септември 2020 година, а вкупниот депозитен потенцијал на банките оствари раст од 8,3%.

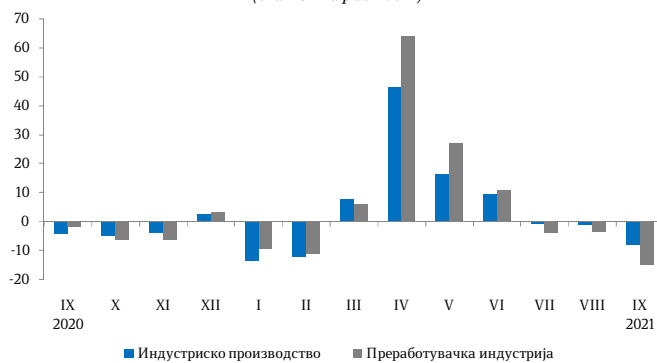
1. РЕАЛЕН СЕКТОР

Индустриско производство

Индустриското производство во септември 2021 година забележа пад од 8,0% во споредба со истиот месец претходната година. Падот во септември 2021 година се јавува трет последователен месец по периодот на раст во претходните четири месеци и се должи исклучиво на намаленото производство во секторот Преработувачка индустрија од 15,1% (придонес од -11,9 п.п.), додека во секторот Рударство и вадење камен е забележан раст од 30,4% (придонес од 3,3 п.п.), а во секторот Снабдување со ел. енергија, гас, пареа и климатизација раст од 11,5% (придонес од 1,2 п.п.).

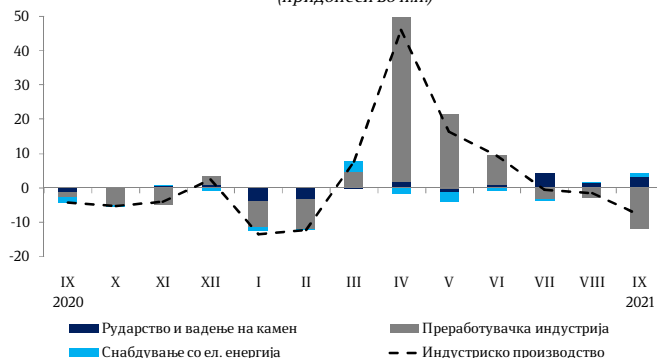
Раст на производството во септември 2021 година бележат 13 од вкупно 27 индустриски гранки кои сочинуваат 42,6% од вкупната индустрија. Од гранките со повисока додадена вредност, во септември 2021 година производството на моторни возила опадна за 39,4% и придонес од -4,6 п.п., производството на машини и уреди се намали за 43,8% и придонес од -2,7 п.п., а производството на електрична опрема забележа пад од 7,4% и придонес од -0,3 п.п.. Од традиционалните гранки, во септември 2021 година раст е забележан кај производството на пијалаци од 14,5% и придонес од 0,6 п.п., како и кај производството на тутунски производи од 20,4% и придонес од 0,3 п.п.. Од друга страна, пад е забележан кај производството на

Графикон 1.1: Индустриско производство
(стапки на раст во %)

Извор: ДЗС.

Графикон 1.2: Структура на растот на индустријата
(придонеси во п.п.)

Извор: ДЗС.

Графикон 1.3а: Гранки со позитивен придонес во растот
(стапки на раст во %, септември 2021 година)

Извор: ДЗС.

облека од 22,8% и придонес од -1,8 п.п., производството на текстил од 41,6% и придонес од исто така -1,8 п.п., како и кај прехранбената индустрија од 4,7% и придонес од -0,5 п.п..

Падот на производството според намената на произведените единици во септември 2021 година е главно последица на намаленото производство на капитални производи од 41,0% (придонес од -8,9 п.п.), но и на нетрајни производи за широка потрошувачка од 7,2% (придонес од -2,4 п.п.).

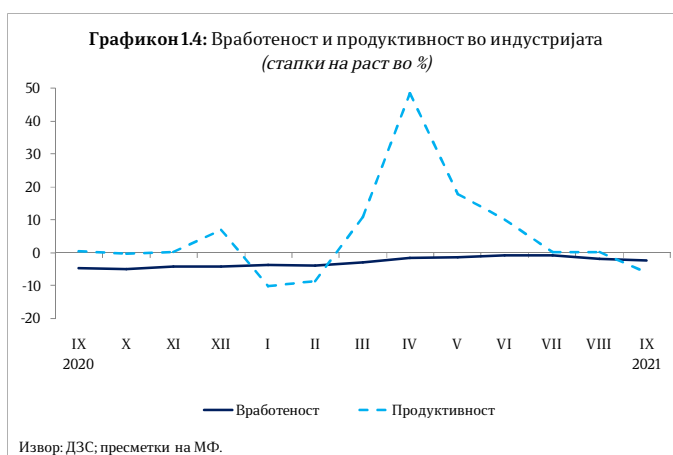
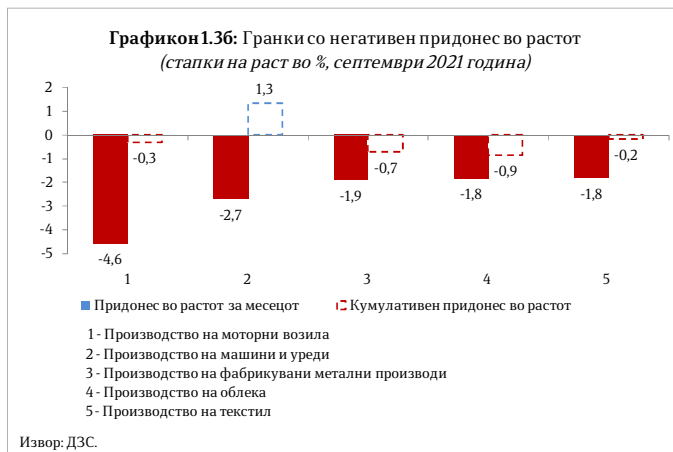
На кумулативна основа, во периодот јануари – септември 2021 година индустријата забележа раст од 2,9%, што се должи на зголеменото производство во секторите Преработувачка индустрија од 3,9% (придонес од 3,1 п.п.) и Рударство и вадење камен од 2,0% (придонес од 0,2 п.п.), додека во секторот Снабдување со ел. енергија, гас, пареа и климатизација е забележан пад од 1,9% (придонес од -0,2 п.п.). Од индустриските гранки, највисок придонес во растот имаат производството на машини и уреди од 1,3 п.п. при раст од 21,8% и електрична опрема од 1,2 п.п. при раст од 32,0%.

Според намената на произведените единици, растот во првите девет месеци од годината главно се должи на растот на производството во гранката Интермедијарни производи освен енергија од 10,2% (придонес од 3,2 п.п.).

Број на работници во индустријата

Бројот на работници во индустријата во септември 2021 година е намален за 2,3%. Падот се должи на намалениот број работници во сите сектори, и тоа: Рударство и вадење камен од 7,4%, Преработувачка индустрија од 2,0% и Снабдување со електрична енергија, гас, пареа и климатизација од 1,9%. Сепак, постојат гранки со раст на вработеноста како што се производство на тутунски производи со раст од 25,2% и производство на компјутерски, електронски и оптички производи од 12,3%.

Податоците за бројот на работници во индустријата по наменски групи во септември 2021 година во однос на истиот период минатата година покажуваат

дека намалување на бројот на работници има во групите енергија, интермедијарни и нетрајни производи, а тоа е најизразено кај нетрајните производи со пад од 6,6%.

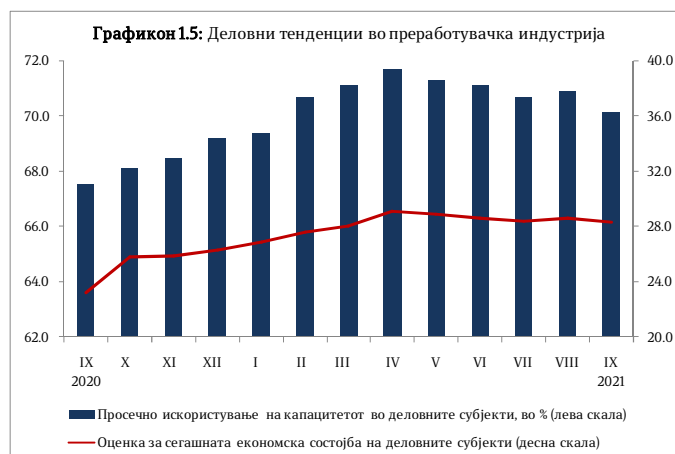
Кумулативните податоци покажуваат дека бројот на работници во индустријата во периодот јануари – септември 2021 година бележи пад од 2,1%, што се должи на намалениот број работници во сите сектори, односно во Рударство и вадење камен од 7,2%, во Снабдување со електрична енергија, гас, пареа и климатизација од 2,7% и во Преработувачка индустрија од 1,8%.

Во поглед на наменските групи, бројот на работници во индустријата во првите девет месеци од 2021 година е намален во групите енергија, интермедијарни и нетрајни производи, а падот е најизразит во групата нетрајни производи за широка потрошувачка од 5,0%.

Деловни тенденции во преработувачката индустрија

Економската состојба на деловните субјекти во септември 2021 година е понеповолна споредено со август 2021 година, но е поповолна во однос на истиот месец претходната година.

Просечното искористување на капацитетите на деловните субјекти во септември изнесува 70,2% од нормалното искористување, што претставува пад споредено со претходниот месец кога изнесувало 70,9%. На годишна основа, искористеноста на капацитетите е зголемена за 2,7 п.п..

Најголемо влијание врз ограничувањето на обемот на производството во септември имаат следните фактори: недоволната странска побарувачка со 21,6%, недостигот на квалификувана работна сила со 17,6%, неизвесното економско окружување со 13,9% и недоволната домашна побарувачка со 12,1%.

Состојбата на обезбеденоста на производството со порачки во септември 2021 година во однос на август 2021 година е понеповолна, очекувањата за обемот на производството во наредните три месеци се понеповолни, а залихите на готови производи на месечна основа се зголемени.

Број на издадени одобренја за градење и предвидена вредност на објектите

Во септември 2021 година издадени се вкупно 318 одобренја за градење, што претставува раст од 28,2% споредено со септември 2020 година. Во однос на претходниот месец, бројот на издадени одобренја за градење е зголемен за 15,2%. Предвидената вредност на објектите според издадените одобренја за градење во

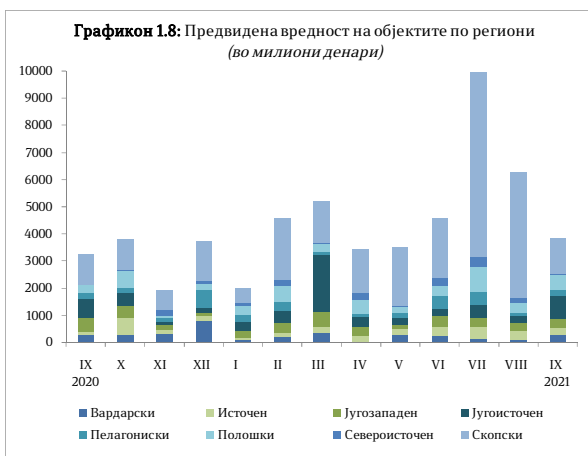
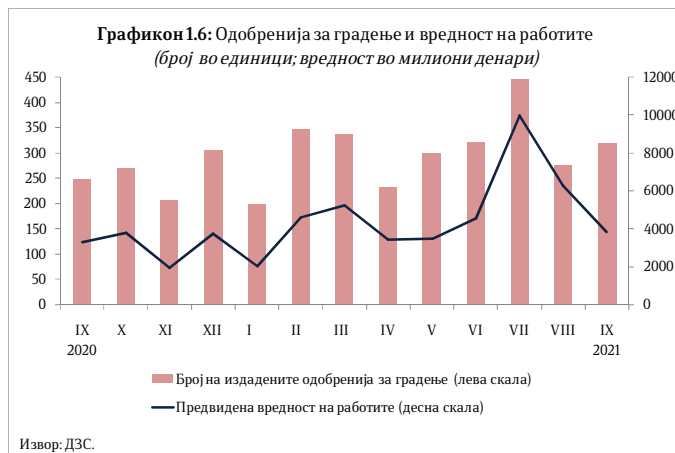

септември 2021 година споредено со истиот месец 2020 година е повисока за 16,7%, а на месечна основа бележи пад од 38,6%.

Анализирано по видови објекти, од вкупниот број издадени одобренија за градење, 184 (или 57,9%) се наменети за објекти од високоградба, 35 (или 11,0%) за објекти од нискоградба и 99 (или 31,1%) за реконструкција на објекти.

Анализирано по типови инвеститори, од вкупно 318 издадени одобренија за градба, на 195 објекти (или 61,3%) како инвеститори се јавуваат физички лица, а на 123 објекти (или 38,7%) инвеститори се деловни субјекти.

Со издадените одобренија за градење во септември 2021 година предвидена е изградба на 618 станови со вкупна корисна површина од 56.849м². Бројот на предвидени станови за изградба на месечно ниво е намален за 60,9%, а на годишно ниво е зголемен за 11,0%.

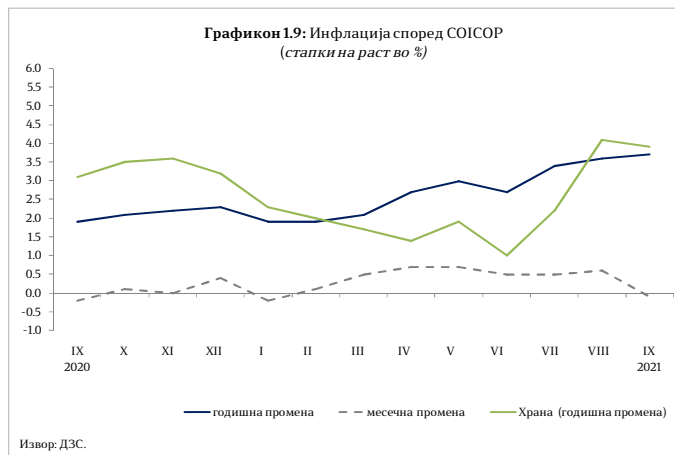
Инфлација

Потрошувачките цени во септември 2021 година регистрираа забрзан годишен раст од 3,7%, што главно се должи на растот на цените на храната, како и на растот на цените на нафтените деривати и на цените од категоријата транспорт. Претходниот месец потрошувачките цени регистрираа раст од 3,6% на годишно ниво. Стапката на инфлација во првите девет месеци од 2021 година изнесува 2,8% и во овој период значителен раст се забележува на цените на маслото и цените на нафтените деривати. Стапката на инфлација во септември е над проекциите на НБРСМ кај сите три компоненти и се очекува ревизија во нагорна насока на

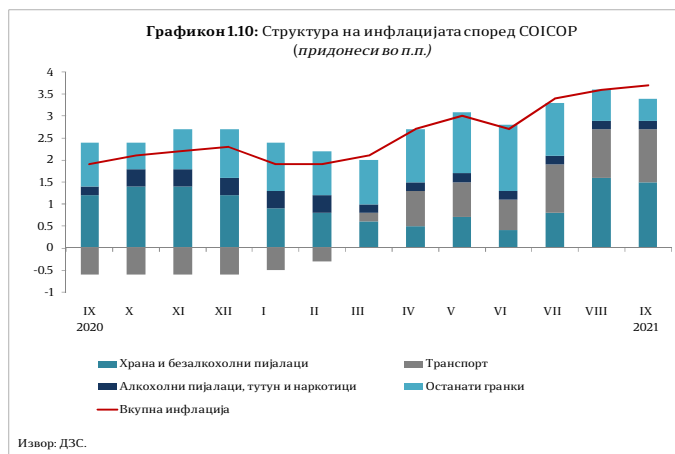
проекцијата на стапката на инфлација за 2021 година, пред сè поради увозните притисоци односно поради неизвесноста од движењето на светските цени на примарните производи, како резултат на пандемијата на ковид-19.

Стапката на инфлација во еврозоната во септември регистрира забрзан раст и изнесува 3,4% на годишно ниво (3,0% во август), што претставува највисока стапка на раст во последните 13 години. Растот на цените се должи на значителниот раст на цените на енергијата од 17,4%(15,4% во август), следен од порастот на цените на неенергетски индустриски добра од 2,1%, храна, алкохол и тутун од 2,1% и услуги од 1,7%.

Во септември 2021 година, цените во категоријата Храна и безалкохолни пијалаци, којашто има најголемо учество при пресметката на Индексот на трошоците на животот, се зголемија за 3,9% на годишно ниво. Зголемувањето на стапката на раст на цените на храната се должи на зголемувањето на цените на Зеленчукот од 17,6%, како и на Маслото (26,7%), коишто имаа најголем позитивен придонес кон зголемувањето на цените.

Највисок годишен раст на цените во септември 2021 година е забележан во категоријата Транспорт од 15,7%, што е резултат на растот на цените на воздушниот сообраќај и на горивата следен од порастот на цените во категориите Ресторани и хотели од 5,7%, Алкохолни пијалаци, тутун и наркотици од 4,2%, Рекреација и култура од 3,0%, Здравствена заштита од 2,7%, Разновидни стоки и услуги од 0,8%, Мебел, покуќнина и редовно одржување на домаќинствата од 0,7%, Облека и обувки од 0,5% и Домување, вода, електрика, гас и други горива од 0,3%. Пад на годишно ниво е регистриран во категориите Комуникации од 0,8% и Образование од 0,4%.

Потрошувачките цени во септември 2021 година се намалија за 0,1% на месечно ниво (претходниот месец беше регистриран раст од 0,6%), под влијание на намалувањето на цените на овошјето од 4,1% во категоријата Храна и безалкохолни

пијалаци, како и на падот на цените во категориите: Рекреација и култура од 2,1%, Транспорт од 1,4%, Ресторани и хотели од 0,5% и Облека и обувки од 0,2%. Раст на цените е регистриран во категориите: Храна и безалкохолни пијалаци, Домување, вода, електрика, гас и други горива, Мебел, покуќнина и редовно одржување на домаќинствата од по 0,2% и Алкохолни пијалаци, тутун и наркотици, Здравствена заштита и Разновидни стоки и услуги од по 0,1%. Цените во другите категории останаа непроменети.

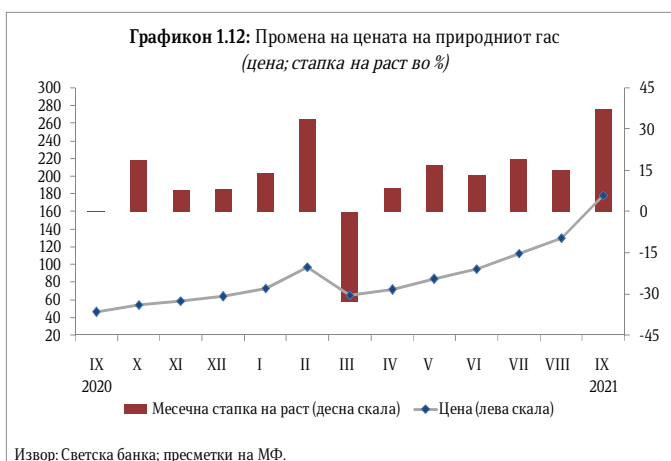
Цените на мало во септември 2021 година во однос на истиот месец претходната година се зголемија за 5,6%, а на месечна основа се намалија за 0,5%.

Берзански цени

Цената на суровата нафта (Brent) на светските берзи во септември 2021 година споредено со претходниот месец се зголеми за 6,5% и изнесува 74,6 долари за барел, со што таа е над нивото од пред почетокот на пандемијата. Во текот на 2020 година, индустријата и економската активност во светот беа силно погодени од ограничувачките мерки поради пандемијата, па така во април 2020 година цената на нафтата го достигна дното, по што истата ја следи нагорен тренд на движење. Со вакцинацијата и укинувањето на карантините се поттикна економска активност, а со тоа и зголемување на цените. Меѓутоа, цената на суровата нафта бележи силен раст како резултат на зголемената побарувачка поради енергетската криза и зголемените цени на природниот гас. На годишно ниво цената на нафтата е повисока за 81,6%.

Природниот гас од почетокот на третиот квартал од 2020 година регистрира постепено зголемување, трендот на раст продолжи сè до март 2021 година кога цената забележа силен месечен пад, за да во април повторно се врати на патеката на раст и истиот во септември регистрира раст на месечно ниво од 37,4%. На годишно ниво, во септември цената на природниот гас регистрира раст од 287,2%. Растот на цената произлегува од зголемената

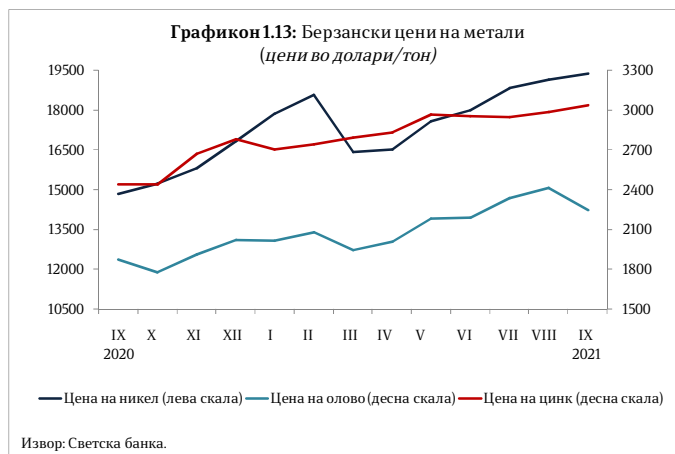

побарувачка поттикната од економското закрепнување, но и затоа што сè повеќе држави се потпираат на природниот гас како енергенс за загревање на домаќинствата, како резултат на напорите за истиснување на јагленот и воведување зелена агенда. Земјите во Европа во овој период сè повеќе се соочуваат со ниски залихи на природен гас, меѓутоа дополнителен проблем претставуваат и непогодните временските услови коишто придонесоа за намалување на енергијата од алтернативните извори. Цените на природниот гас се зголемија на глобално ниво. Имено, цените на течниот природен гас во Азија поради временските неприлики и зголемената побарувачка се зголемија прелевајќи се на цените на гасот во Европа и Америка. Ваквата состојба придонесува за континуиран раст на цената на природниот гас во Европа којшто изминатиов период регистрира рекордни стапки на раст.

Слично како и патеката на цената на нафтата, цената на никелот бележи нагорен тренд по достигнувањето на дното во април 2020 година, во услови на постепено закрепнување на индустриската активност, тренд што прекина во март 2021 година кога истата забележа месечен пад, по што продолжи нагорниот тренд. Во септември, цената на никелот на месечна основа регистрираше стапка на раст од 1,2%. Во септември цените на повеќето основните метали бележат намалување на цената. Така, цената на калајот се намали за 0,4%, цената на бакарот се намали за 0,5%, а на оловото за 6,9%. Во септември 2021 година, цената на железната руда регистрираше силен пад од 23,2%. Алуминиумот и цинкот во септември бележат раст од 8,9% и 1,6%, соодветно.

Во однос на благородните метали, златото во август 2020 година достигна историски највисока цена на светските берзи, по што следеше надолан тренд на движење на истата, сè до крајот на годината. Во 2021 година, цената на златото забележува наизменично движење, со месечен раст на почетокот на годината, пад во февруари и март, и повторно раст во април и мај, додека од јуни цената на златото континуирано паѓа и во септември 2021 година истата се намали за 0,6%. Трендот на месечно намалување на цената на златото го следеа и другите благородни метали, односно цената на среброт се намали за 3,3%, а цената на платината забележа пад од 3,5%.

Цената на пченката на светските берзи во септември 2021 година на месечна основа се намали за 8,2%, а цената на пченицата регистрираше пад од 4,6%.

2. НАДВОРЕШНОТРГОВСКА РАЗМЕНА

Вкупната надворешнотрговска размена во првите девет месеци од 2021 година изнесува 12.099,6 милиони евра и бележи раст од 28,7% во однос на истиот период минатата година.

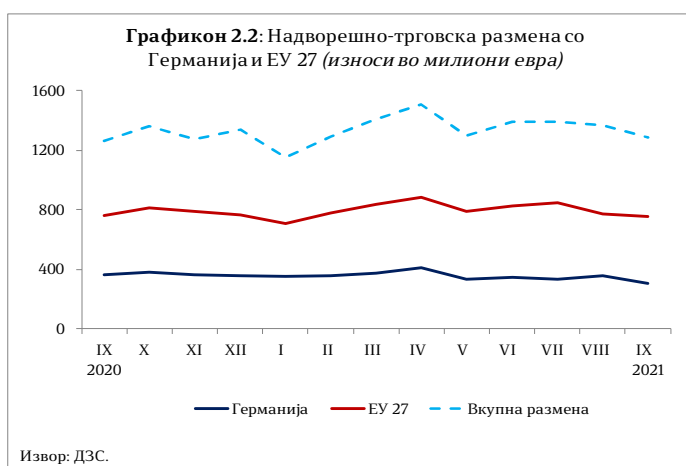
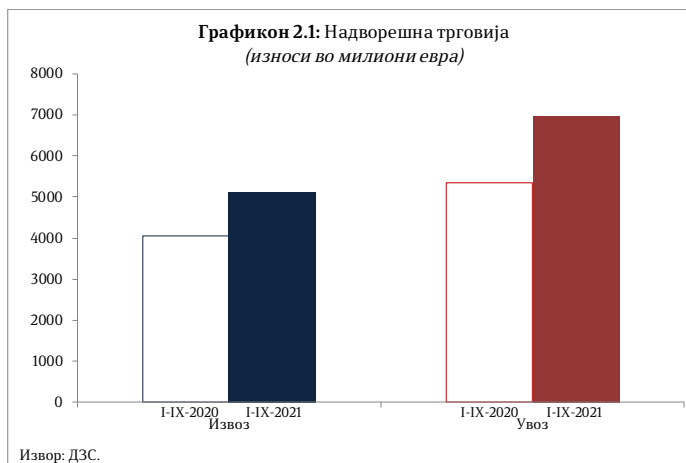
Во периодот јануари - септември 2021 година, учеството на размената со Европската Унија (ЕУ 27¹), како најголем трговски партнер е намалено за 0,4 п.п. споредено со истиот период претходната година, и изнесува 59,5%. Германија е најзначаен трговски партнер на нашата земја. Во структурата на вкупната надворешнотрговска размена на нашата земја, учеството на трговската размена со Германија во првите девет месеци од 2021 година изнесува 26,2% и е зголемено за 0,4 п.п. во однос на истиот период од 2020 година.

Извоз

Вредноста на извезените стоки во периодот јануари - септември 2021 година изнесува 5.126,7 милиони евра и бележи раст од 26,4% (1.070,1 милион евра) во однос на истиот период од 2020 година, а физичкиот обем на извозот бележи раст од 10,9%.

Вредноста на извезените стоки во септември 2021 година изнесува 564,5 милиони евра и бележи пад од 3,8% (22,2 милиона евра) во однос на истиот месец претходната година, а физичкиот обем на извозот е зголемен за 2,0% споредено со септември 2020 година.

Анализирано на месечно ниво, во септември 2021 година извозот бележи пад од 0,3% (1,7 милиони евра) во однос на претходниот месец, а доколку се изврши сезонско прилагодување на извозот, истиот регистрира месечен пад од 10,2%, што

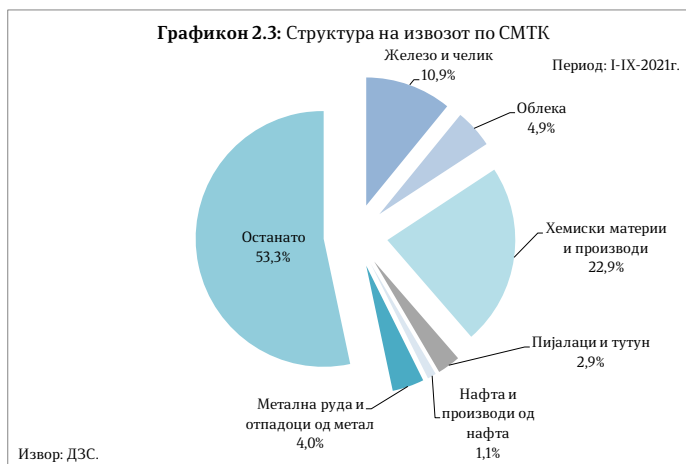

¹Започнувајќи од септември 2020 година, Велика Британија се распределува во групацијата - Останати земји

укажува на позитивното влијание на сезонскиот фактор (9,9 п.п.) врз извозот овој месец.

Главни групи производи (според СМТК²) со најголемо учество во извозот во периодот јануари - септември 2021 година се: хемиски материи и производи, железо и челик, облека, метална руда и отпадоци од метал, пијалаци и тутун и нафта и производи од нафта. Овие шест групи производи сочинуваат 46,7% од вкупниот извоз на државата.

Анализирано според економските групации³ на земјите, во периодот јануари - септември 2021 година споредено со истиот период од 2020 година, извозот бележи раст кај групациите: ЕУ 27, ЕФТА, Западен Балкан, Северноамериканска зона на слободна трговија, Организација за економска соработка на земји од Азиско - пацифичкиот Регион и Заедница на независни држави, додека пад има само во групацијата Организација на земјите-извознички на нафта и нафтени деривати. Извозот во ЕУ 27 бележи раст од 28,3% на годишно ниво, а во земјите од Западен Балкан истиот бележи раст од 26,6%, при што извозот на стоки во ЕУ 27 и земјите од Западен Балкан во вкупниот извоз на Република Северна Македонија учествува со 78,1% и 11,3%, соодветно.

² Стандардна Меѓународна Трговска Класификација

³ Економските групации ги опфаќаат следните земји: ЕУ 27 (Австрија, Белгија, Бугарија, Хрватска, Кипар, Чешка, Германија, Данска, Естонија, Шпанија, Финска, Франција, Грција, Унгарија, Ирска, Италија, Литванија, Луксембург, Латвија, Малта, Холандија, Полска, Португалија, Романија, Шведска, Словенија и Словачка); ЕФТА (Швајцарија, Исланд, Лихтенштајн и Норвешка); Организација на земјите извознички на нафта и нафтени деривати (Обединети Арапски Емирати, Ангола, Алжир, Еквадор, Ирак, Иран, Кувајт, Либија, Нигерија, Катар, Саудиска Арабија и Венецуела); Западен Балкан (Албанија, БиХ, Црна Гора, Северна Македонија, Косово и Србија); Северноамериканска зона на слободна трговија (Канада, Мексико и САД); Организација за економска соработка на земјите од Азиско - пацифичкиот регион (Австралија, Брунеи, Канада, Чиле, Кина, Хонг Конг, Индонезија, Јапонија, Кореа, Мексико, Малезија, Нов Зеланд, Перу, Папуа Нова Гвинеја, Филипини, Русија, Сингапур, Тајланд, Тајван, САД и Виетнам) и Заедница на независни држави (Ерменија, Азербејџан, Белорусија, Киргистан, Казахстан, Молдавија, Русија, Таџикистан, Туркменистан, Украина и Узбекистан).

Увоз

Вредноста на увезените стоки во периодот јануари - септември 2021 година изнесува 6.972,9 милиони евра и бележи раст од 30,5% (1.630,4 милиони евра) во однос на истиот период од 2020 година, а физичкиот обем на увозот бележи раст од 11,0%.

Вредноста на увозот во септември 2021 година изнесува 721,4 милиони евра, што претставува раст од 6,7% (45,2 милиона евра) во однос на истиот месец од 2020 година, а увезените количини стоки се намалени за 1,6%.

Анализирано на месечно ниво, во септември 2021 година увозот бележи пад од 10,2% (81,7 милиони евра) во однос на претходниот месец, а доколку се изврши сезонско прилагодување на увозот, истиот регистрира месечен пад од 10,0%, што укажува на негативното влијание на сезонскиот фактор (0,2 п.п.) врз увозот овој месец.

Табела 2.1. Преглед на извозот и увозот на селектирани групи на производи

Извоз на хемиски производи*)					Увоз на хемиски производи*)				
	I-IX-2020	I-IX-2021	Салдо	Стапки во%		I-IX-2020	I-IX-2021	Салдо	Стапки во%
.000 T	51,1	62,7	11,6	22,7	.000 T	22,4	27,0	4,6	20,4
Мил. ЕУР	788,9	1.173,1	384,2	48,7	Мил. ЕУР	129,4	148,6	19,2	14,8
Мил. \$	895,4	1.405,0	509,6	56,9	Мил. \$	145,7	178,1	32,4	22,2
*)Претходни податоци									
Извоз на железо и челик *)					Увоз на железо и челик*)				
	I-IX-2020	I-IX-2021	Салдо	Стапки во%		I-IX-2020	I-IX-2021	Салдо	Стапки во%
.000 T	529,3	543,1	13,8	2,6	.000 T	591,0	535,8	-55,2	-9,3
Мил. ЕУР	406,2	557,8	151,7	37,3	Мил. ЕУР	268,5	389,2	120,7	45,0
Мил. \$	457,0	666,4	209,4	45,8	Мил. \$	302,0	464,7	162,7	53,9
*)Претходни податоци									
Извоз на електрични машини и делови *)					Увоз на електрични машини и делови *)				
	I-IX-2020	I-IX-2021	Салдо	Стапки во%		I-IX-2020	I-IX-2021	Салдо	Стапки во%
.000 T	45,6	62,6	17,0	37,3	.000 T	44,3	54,9	10,6	23,8
Мил. ЕУР	583,2	730,7	147,6	25,3	Мил. ЕУР	467,5	608,2	140,7	30,1
Мил. \$	659,9	874,6	214,8	32,5	Мил. \$	528,0	727,6	199,5	37,8
*)Претходни податоци									

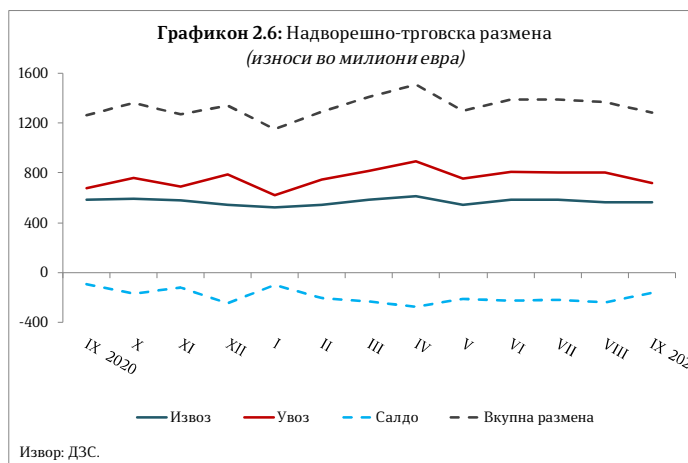

Салдо на трговска размена

Во периодот јануари - септември 2021 година, трговскиот дефицит се зголеми за 43,6% односно 560,3 милиони евра споредено со истиот период минатата година.

Во септември 2021 година, трговскиот дефицит се зголеми за 75,4% односно 67,4 милиони евра споредено со септември 2020 година.

Доколку салдото на извозот и увозот на стоки го анализираме по економска намена, зголемувањето на дефицитот е резултат од зголемувањето на дефицитот во размената со индустриски набавки, горива и мазива, стоки за широка потрошувачка и храна и пијалаци. Од друга страна, кон намалување на негативното салдо дејствуваше намалувањето

на дефицитот во размената со стоки за инвестиции без транспортна опрема, како и зголемувањето на позитивното салдо во размената со транспортна опрема.

Во периодот јануари - септември 2021 година 83,7% од трговскиот дефицит на земјата е остварен во размената со Велика Британија и Кина, а потоа следуваат: Грција, Турција, Србија, Полска, Италија и други. Суфицит е остварен во размената со Германија, Косово, Унгарија, Шпанија и Албанија.

Валутна структура

Гледано по валутна структура 90,6% од трговската размена во периодот јануари - септември 2021 година е реализирана во евра, што во однос на истиот период од 2020 година претставува зголемување за 1,9 п.п.. На страната на извозот и увозот, еврото е застапено со 93,4% и 88,6%, соодветно, при што застапеноста на еврото кај извозот е зголемена за 1,5 п.п., а кај увозот е зголемена за 2,3 п.п. во однос на периодот јануари - септември 2020 година.

Табела 2.2 Надворешнотрговска размена на Република Северна Македонија (по валути); пресметки на МФ												
увоз	I - IX - 2020						I - IX - 2021					апсолутна промена во валутна вредност
	валута	колич. 000 t	увоз во валута	просечен курс на денарот во однос на валутите	увоз во денари	структ. во%	колич. 000 t	увоз во валута	просечен курс на денарот во однос на валутите	увоз во денари	структ. во%	
	ЕУР	3.313,6	4.613.057.506	61,6672	284.474.339.808	86,3	3.863,1	6.180.156.394	61,6081	380.747.693.151	88,6	1.567.098.889
	УСД	1.738,1	761.057.440	54,9319	41.806.331.189	12,7	1.744,1	875.392.664	51,4962	45.079.395.695	10,5	114.335.224
	ГБП	2,5	13.801.400	69,7947	963.264.571	0,3	1,2	12.974.837	71,3307	925.504.185	0,2	-826.563
	ЕУР+УСД+ГБП	5.054,3			327.243.935.568	99,0	5.608,5			426.752.593.031	99,3	
	вк извоз:	5.065,4			329.449.365.615	100,0	5.622,6			429.602.777.048	100,0	30,4

Извор: Државен завод за статистика и НБРСМ

3. ФИСКАЛЕН СЕКТОР

Буџетски приходи според економската класификација

Вкупните приходи на Буџетот во периодот јануари - септември 2021 година изнесуваа 157.832 милиона денари, односно 21,9% од БДП, што претставува повисоко остварување за 16,0% во однос на истиот период од 2020 година. Ова е осми последователен месец во којшто е забележан годишен раст на приходите, којшто во септември изнесува високи 17,6%. Растот е резултат и на пониските приходи во истиот период претходната година, кога се почувствуваа значителни негативни ефекти од пандемијата врз буџетските приходи.

Даночните приходи се реализирани во износ од 90.235 милиони денари и се повисоки за 20,7% во однос на јануари – септември 2020 година, најмногу како резултат на високиот раст на приходите од ДДВ.

Приходите од Данокот на додадена вредност стандардно имаат доминантно учество од 46,1% во вкупните даночни приходи, со остварен износ од 41.591 милион денари, што претставува зголемување од високи 26,4% во однос на истиот период претходната година. Особено е изразен растот на овие приходи во вториот квартал, кога годишниот раст изнесуваше над 60%. Притоа, ДДВ во првите девет месеци годинава е наплатен во бруто-износ од 63.483 милиони денари, од кои на даночните обврзници им е извршен поврат во износ од 21.892 милиона денари (бруто-наплатата е повисока за 22,5%, додека повратот по основ на ДДВ е повисок за 15,7% споредено со јануари – септември 2020 година). Во структурата на ДДВ најголемо е учеството на ДДВ од увоз којшто забележува повисоко остварување за 28,9%, додека ДДВ од прометот во земјата забележа зголемување од 8,7%.

Акцизите се остварени во износ од 19.257 милиони денари (учество од 21,3% во даночните приходи), што претставува зголемување од 20,8% во споредба со истиот период од 2020 година. Така, само од овие два индиректни данока вкупно се остварени приходи од 60.848 милиони денари, што претставува 67,4% од вкупните даночни приходи во периодот јануари – септември 2021 година.

Приходите од данокот на личен доход се остварени во износ од 14.205 милиони денари и бележат раст од 10,2% на годишна основа, при што 67,4% од приходите се од плата и други лични примања, 8,3% од приходи од капитал, 7,5% од приходи по

основ на договор на дело, 6,7% од приходи од игри на среќа и наградни игри и 10,1% од други видови данок на доход.

Приходите од данокот на добивка во овој период изнесуваа 8.636 милиони денари и забележаа поголемо остварување за 9,9% во однос на истиот период претходната година, како резултат на исклучително позитивните остварувања кај даночните биланси, коишто се зголемени речиси двојно, додека данокот по месечни аконтации се намали за 4,4%.

Приходите од царина се остварени во износ од 6.059 милиони денари и забележаа зголемување од 27,2%. Приходите од други даноци со остварен износ од 487 милиони денари забележаа зголемено остварување за 34,5% во однос на минатата година.

Социјалните придонеси се остварени во износ од 51.444 милиони денари, што претставува поголемо остварување за 6,2% споредено со истиот период претходната година. Притоа, наплатата кај придонесите за пензиско и инвалидско осигурување е повисока за 6,2%, кај придонесите за здравствено осигурување е повисока за 6,3%, а кај придонесите за вработување за 6,0%.

Неданочните приходи се остварени во износ од 10.556 милиони денари и во однос на анализираниот период од 2020 година забележаа повисоко остварување за 28,8% (во овие приходи спаѓаат приходите од профит од јавни институции, административни такси и глоби, концесии и др.).

Капиталните приходи реализирани по основ на продажба на градежно земјиште, станови и дивиденди, се остварија во износ од 1.660 милиони денари, што е зголемување од 8,9% во однос на периодот јануари – септември минатата година.

Приходите од странски донации од меѓународна и билатерална соработка се остварија во износ од 3.048 милиони денари и се повисоки за 29,9% во однос на истиот период лани.

Буџетски расходи според економската класификација

Вкупните расходи на Буџетот во периодот јануари – септември 2021 година изнесуваа 182.446 милиони денари, односно 25,3% од БДП, што е за 6,1% повеќе во однос на истиот период лани.

Во структурата на реализираните вкупни расходи, тековните расходи во износ од 169.102 милиона денари учествуваа со 92,7% и се зголемени за 3,6% во однос на истиот период од 2020 година.

Платите и надоместоците се реализирани во износ од 23.047 милиони денари што претставува зголемување за 3,7% во однос на периодот јануари – септември претходната година, а нивното структурно учество во вкупните расходи на Буџетот изнесува 12,6%.

Расходите за стоки и услуги изнесуваа 13.007 милиони денари и споредено со истиот период од 2020 година забележаа зголемување од 22,3%.

Доминантно учество во тековните расходни ставки имаа трансферите коишто изнесуваа 125.113 милиони денари. Средствата за трансфери забележаа повисока реализација за 0,9% споредено со истиот период од 2020 година и истите учествуваа со 68,6% во вкупните расходи.

Во рамки на трансферите, раст од 3,8% се забележува кај социјалните трансфери, кои изнесуваа 90.206 милиони денари, со што учествуваат во вкупните расходи со речиси 50%. Трансферите кон Фондот на пензиското и инвалидското осигурување, коишто зафаќаат најголем дел од социјалните трансфери, се реализирани во износ од 53.760 милиони денари, што е зголемување за 3,8% споредено со истиот период од 2020 година и учествуваат со 29,5% во вкупните расходи. Од друга страна, во категоријата други трансфери е регистриран пад од 3,3%, придвижен пред сè од субвенциите и трансферите, коишто изнесуваат 17.486 милиони денари и се намалени за 6,1%. Овие расходи регистрираат пад поради базниот ефект, откако во овој период претходната година е забележан исклучително висок износ на расходи за субвенции и трансфери, поврзан со мерките за справување со кризата. Блок дотациите кон единиците за локална самоуправа во износ од 14.239 милиони денари забележаа зголемување од 0,5% во споредба со периодот јануари - септември претходната година.

Во анализираниот период, средствата за капитални расходи се реализирани во износ од 13.344 милиони денари, со структурно учество од 7,3% во вкупните расходи, при што забележаа значително повисока реализација (раст од 54,9%) во споредба со периодот јануари - септември 2020 година.

Расходи по буџетски корисници

Во продолжение е даден осврт на буџетските расходи за најголемите буџетски корисници, чиј вкупен годишен буџет изнесува над 85% од вкупниот буџет на сите буџетски корисници.

Министерството за труд и социјална политика во првите девет месеци од 2021 година реализираше 39.565 милиони денари или 71,7% од вкупниот буџет за тековната година. Притоа, најголем дел (67,3%) од расходите во овој период се наменети за тековни трансфери до буџетските фондови, за што се потрошени

26.633 милиони денари или 72,6% од средствата наменети за 2021 година. Втора најзначајна расходна ставка е социјални бенефиции, којашто учествува со 22,4% во вкупните расходи и за оваа намена реализирани се 72,1% (8.880 милиони денари) од планираните за 2021 година.

Во периодот јануари - септември 2021 година, преку разделот Министерство за финансии – функции на држава⁴ реализирани се 56.482 милиона денари што претставува 85,2% од предвидените за 2021 година. Отплата на главнина (40.252 милиона денари) е убедливо најзначајна ставка во вкупните расходи на овој буџетски корисник со учество од 71,3%, при

што се реализирани 93,3% од планираните. По основ на каматни плаќања отпаѓаат 14,0% од вкупните расходи, за што се реализирани 7.926 милиони денари, или 84,6% од вкупниот буџет за оваа намена. За капитални расходи се издвоени 5.507 милиони денари (59,7% од планираното), односно 9,8% од вкупните расходи на овој буџетски корисник.

Министерството за образование и наука во анализираниот период изврши буџетски средства во износ од 18.585 милиони денари, што е 68,2% од вкупниот буџет за 2021 година. Најголем дел од расходите (65,1%) претставуваат тековни трансфери до ЕЛС, за што се потрошени 12.107 милиони денари или 74,5% од вкупно планираните средства. Плати и надоместоци е втора најзначајна ставка со учество од 16,4%, за што се потрошени 3.046 милиони денари, односно 70,4% од вкупно предвидените.

Во анализираниот период, од страна на Министерството за внатрешни работи вкупно се реализирани 8.619 милиони денари, што претставува 73,2% од сопствениот буџет за 2021 година. Најзначајна расходна ставка претставува плати и надоместоци со учество од 69,9%, за што се потрошени 6.022 милиона денари или 74,3% од планираното. Втора најзначајна ставка е стоки и услуги со учество од 18,2%, за што се реализирани 1.567 милиони денари или 70,3% од годишниот план.

Во периодот јануари - септември 2021 година, Агенцијата за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој (АФПЗРР) реализираше средства во износ од 7.790 милиони денари што претставува 88,2% од планираните средства за

⁴ Во рамките на овој раздел опфатени се активности како што се: навремено сервисирање на обврските на државата по основ на домашно и странско задолжување; редовна исплата на оперативните трошоци на државата по претходно доставена документација за исплата; учество во капиталот на меѓународни финансиски институции; плаќање ДДВ по основ на капитални инвестиции финансирани од донации, финансирање на проектите од поодделните компоненти од ИПА итн.

тековната година. За субвенции и трансфери, коишто учествуваат со високи 86,5% во вкупните расходи, реализирани се 92,6% од планираните средства за цела година, односно 6.737 милиони денари.

Министерството за одбрана во периодот јануари - септември 2021 година реализираше буџетски средства во износ од 7.187 милиони денари, што е 66,5% од вкупниот буџет за оваа година. Платите и надоместоците имаат најголемо учество во расходите со 43,3%, за што во овој период се реализирани 3.113 милиони денари (74,0% од вкупно предвидените средства за тековната година). Капиталните расходи учествуваат со 23,9% во вкупните расходи, за што во анализираниот период се потрошени 1.717 милиони денари, односно 58,8% од вкупно предвидените.

Владата на Република Северна Македонија во првите девет месеци од 2021 година реализираше вкупно 4.893 милион денари, односно 34,0% од планираните средства за 2021 година. Притоа, субвенциите и трансферите учествуваат со високи 83,0% во вкупните расходи на овој буџетски корисник, а реализирани се во износ од 4.059 милиони денари (31,8% од предвидените средства).

Министерството за здравство, во периодот јануари - септември 2021 година изврши буџетски средства во износ од 5.886 милиони денари, што е 71,9% од вкупниот буџет за 2021 година. Стоките и услугите имаат најголемо учество во расходите со 53,8%, за што во овој период се потрошени 3.166 милиони денари или 75,6% од средствата наменети за 2021 година. Втора најзначајна ставка е Тековни трансфери до вонбуџетските фондови со реализација од 2.372 милиона денари (79,1% од планираното за годината) и учество од 40,3% во вкупните расходи.

Министерството за транспорт и врски во овој период реализираше средства во износ од 1.900 милиони денари, што е 47,0% од вкупниот буџет за тековната година. Реализацијата на капиталните расходи, како главна ставка, изнесува 71,5% од вкупните реализирани средства на овој буџетски корисник (1.359 милиони денари).

Деталните податоци за секој буџетски корисник се прикажани во статистичкиот прилог на следниот линк (<http://finance.gov.mk/mk/node/693>).

Буџетско салдо

Во периодот јануари – септември 2021 година е остварен дефицит во Буџетот на Република Северна Македонија од 24.614 милиони денари, што претставува 3,4% од БДП, додека дефицитот на Централниот буџет е остварен во износ од 25.135 милиони денари и претставува 3,5% од БДП. Буџетскиот дефицит во периодот јануари - септември изнесува 53,2% од вкупно планираниот буџетски дефицит за цела 2021 година.

4. СОЦИЈАЛЕН СЕКТОР

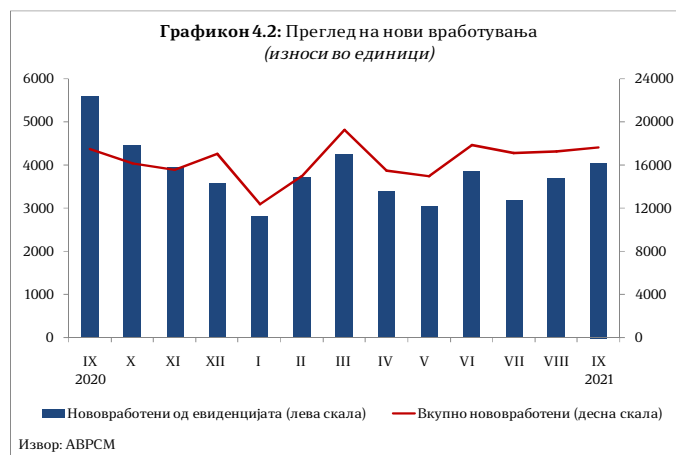
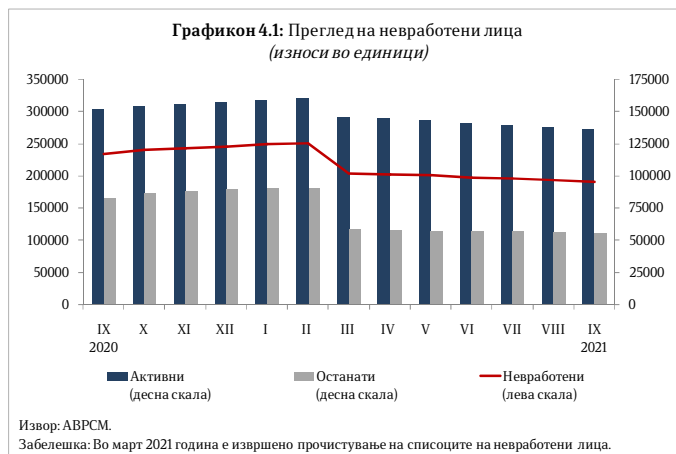
Нововработени и регистрирани невработени лица во Агенцијата за вработување

Во периодот јануари-септември 2021 година, во Агенцијата за вработување регистрирани се вкупно 147.087 новозасновани работни односи. Споредено со истиот период од 2020 година, вкупниот број нововработени лица е зголемен за 17,3%. Високиот раст, меѓу другото, е резултат и на базниот ефект, откако во истиот период минатата година темпото на вработување беше забавено поради негативните ефекти од пандемијата.

Од вкупниот број нововработени, 41,4% се вработени на неопределено време, додека другиот дел се вработени на определено време и за вршење сезонски работи. Од вкупниот број новозасновани работни односи во септември 2021 година 23,0% се од евиденцијата на невработени.

Вкупниот број невработени лица во септември 2021 година изнесува 190.983, од кои 135.605 се активни баратели на работа, а 55.378 се останати невработени лица. Во однос на септември 2020 година, вкупниот број невработени лица е намален за високи 18,3%. На месечна основа, бројот на невработени е намален за 2.649 лица, со што ова е седми месец по ред во кој е регистриран пад на бројот на невработени, откако во 2020 година бројот на невработени генерално беше во пораст.

Најголем дел од активните невработени лица (62,0%) се градско население, а според половата структура 49,1% се мажи. Според степенот на образование, најголемиот дел од невработените лица, односно 66,1%, се со непотполно средно образование или помалку, 25,2% се со завршено средно образование, додека 8,7% имаат вишо или повисоко ниво на образование.

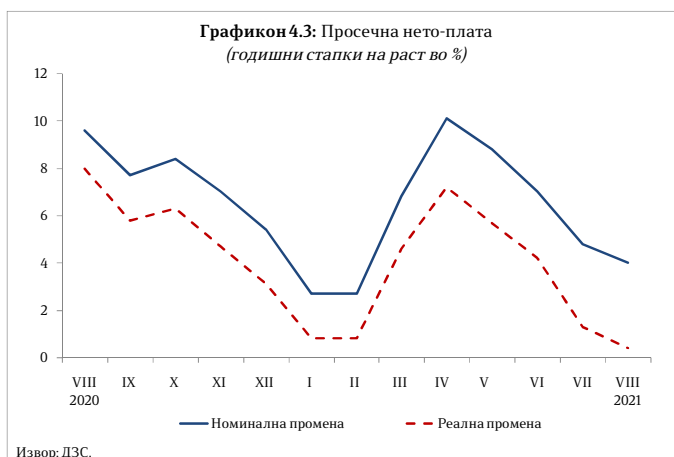

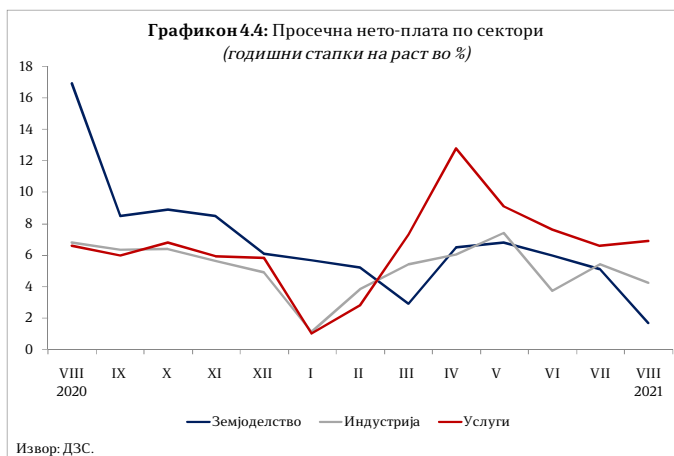
Анализирано според старосната структура, 50,1% од невработените припаѓаат на возрасната група од 25 до 49 години. Според времето на чекање на вработување, 66,2% од невработените лица чекаат вработување од 1 до 7 години, додека 5,2% чекаат 8 и повеќе години.

Плати

Просечната номинална нето-плата во август 2021 година оствари годишен раст од 4,0%, а во однос на јули 2021 година истата е повисока за 0,4%. Најголем раст на просечната нето-плата во однос на август 2020 година се забележува во следните сектори: Стручни, научни и технички дејности (14,0%), Објекти за сместување и сервисни дејности со храна (13,4%) и Други услужни дејности (12,6%). Реалните плати во август 2021 година забележаа годишен раст од 0,4%.

Просечната номинална бруто-плата во август 2021 година на годишна основа бележи раст од 4,2%, а во однос на претходниот месец истата е повисока за 0,3%. Најистакнат раст на просечната бруто-плата во август 2021 година во однос на истиот месец од 2020 година се забележува во следните сектори: Стручни, научни и технички дејности (14,1%), Објекти за сместување и сервисни дејности со храна (13,7%) и Други услужни дејности (12,9%). Реалната бруто-плата во август забележаа годишен раст од 0,6%.

Пензии

Во септември 2021 година, во Фондот на пензиското и инвалидското осигурување евидентирани се 324.277 пензионери. Од вкупниот број пензионери, 67,6% се корисници на старосна пензија, 23,1% се корисници на семејна пензија и 9,3% се корисници на инвалидска пензија.

Просечната пензија во септември 2021 година изнесува 15.852 денари и е за 2,3% повисока во однос на истиот месец 2020 година⁵. Соодносот на просечната пензија со просечната исплатена плата во август 2021 година (последни расположливи податоци) изнесува 55,3%.

Просечната старосна пензија во септември 2021 година изнесува 17.141 денар, просечната инвалидска пензија изнесува 14.303 денари, а просечната семејна пензија 12.709 денари. За исплата на пензиите во септември 2021 година се потрошени 5.094 милиони денари, што претставува 49,4% од вкупните социјални трансфери.

5. МОНЕТАРЕН И ФИНАНСИСКИ СЕКТОР

Во септември 2021 година, Народната банка ја задржа основната каматна стапка на 1,25%, откако во март ја намали за 0,25 п.п.. Ова намалување претходи на олабувањето на монетарната политика минатата година кога Народната банка ја намали каматната стапка на благајничките записи во три наврати со цел поддршка на економската активност.

Намалувањето на основната каматна стапка до нивото од 1,25% се очекува да придонесе за намалување на цената на финансирање преку кредити од банките и натамошна кредитна поддршка на приватниот сектор, заради ублажување на ефектите од пандемијата врз домашната економија, којашто сè уште трае.

Каматната стапка на расположливите депозити на 7 дена остана непроменета во однос на минатиот месец и изнесува 0,3%.

⁵ При пресметката на просечната пензија не се вклучени воените и земјоделските пензии.

Примарни пари

Во септември 2021 година, примарните пари⁶ се зголемија за 6,9% споредено со септември 2020 година. Растот на примарните пари се должи на растот на вкупните ликвидни средства за 7,0% и зголемување на готовите пари во оптек за 6,1%.

На месечно ниво, примарните пари се намалија за 1,7%, што е резултат на падот на вкупните ликвидни средства на банките и готовите пари во оптек за 1,6% и 1,7%, соодветно.

Депозитен потенцијал⁷

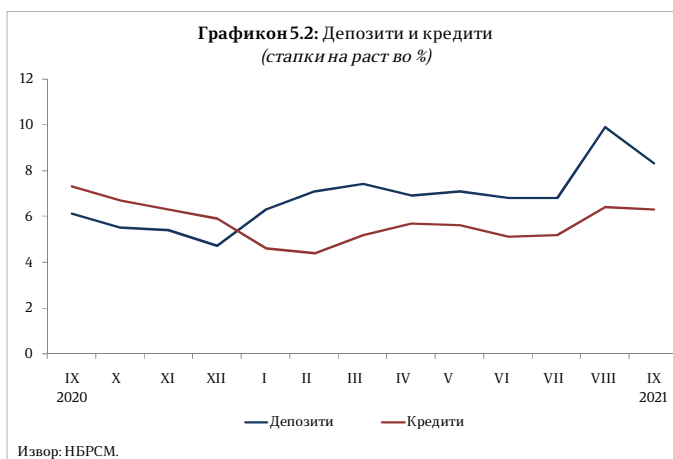
Вкупните депозити на банките во септември 2021 година се намалија за 0,8% на месечно ниво. Секторската анализа укажува дека споредено со претходниот месец, депозитите на приватните претпријатија регистрираа пад од 2,3%, а депозитите на домаќинствата регистрираа раст од 0,5%.

Од аспект на валутата, во септември 2021 година споредено со претходниот месец депозитите во домашна валута се намалија за 1,8%, а депозитите во странска валута регистрираа зголемување од 0,7%.

Вкупниот депозитен потенцијал во септември 2021 година оствари раст од 8,3% на годишна основа. Анализирано според валутата, депозитите во домашна валута и депозитите во странска валута се зголемија за 5,3% и 12,9%, соодветно.

Од аспект на секторот, на годишно ниво овој месец депозитите на претпријатијата и депозитите на домаќинствата бележат раст од 20,8% и 6,9%, соодветно.

Според рочноста, на годишно ниво краткорочните депозити се зголемија за 8,9%, а долгорочните депозити се намалија за 2,3%.

⁶Примарните пари се пресметани како збир од готовите пари во оптек (вклучително и готовината во благајна), задолжителната резерва во денари и во девизи и вишокот ликвидни средства над обврската за задолжителна резерва (во денари).

⁷НБРСМ ги објави податоците од монетарната статистика, статистиката на останатите финансиски институции и статистиката на каматните стапки, по нова методологија. Методолошките промени се направени заради усогласување со препораките од новообјавениот Прирачник и упатство за монетарната и финансиската статистика на ММФ од 2016 година (MFSMCG – IMF, 2016) и Техничката мисија на ММФ од областа на монетарната и финансиската статистика во НБРСМ од 2015 година.

Валутната структура на депозитите и понатаму останува стабилна, при што учеството на депозитите во домашна валута доминира во депозитната база и изнесува 58,3%.

Табела 5.1. Депозитен потенцијал и кредити на приватен сектор

Депозитен потенцијал и кредити на приватен сектор (септември 2021 година)	Во милиони денари	Месечна промена	Годишна промена
Депозитен потенцијал	453.469	-0,8%	8,3%
Според валута:			
Денари	264.558	-1,8%	5,3%
Странска валута	188.911	0,7%	12,9%
Според рочност:			
Краткорочни	191.792	0,2%	8,9%
Долгорочни	99.935	-0,6%	-2,3%
Кредити на приватен сектор	375.116	0,7%	6,3%
Според валута:			
Денари	220.521	0,7%	6,7%
Странска валута	154.595	0,7%	5,8%
Според рочност:			
Краткорочни	58.432	0,9%	7,1%
Долгорочни	299.915	0,6%	6,4%
Сомнителни и спорни побарувања	13.101	4,3%	11,4%

Извор: НБРСМ

Кредити на банките

Во септември 2021 година, вкупните кредити на банките кон приватниот сектор се зголемија за 0,7% во споредба со минатиот месец. Секторската анализа укажува дека кредитите кон претпријатијата регистрираа раст од 0,7%, а кредитите кон домаќинствата коишто се зголемија за 0,8%. Од аспект на валутата, во септември 2021 година, на месечно ниво денарските и девизните кредити се зголемија за по 0,7%.

На годишна основа, во септември 2021 година вкупните кредити се зголемија за 6,3%, во услови на раст на кредитите на домаќинствата од 7,5% и раст на кредитите кон претпријатијата од 5,0%. Кредитите во домашна валута се зголемија за 6,7%, а кредитите во странска валута за 5,8%.

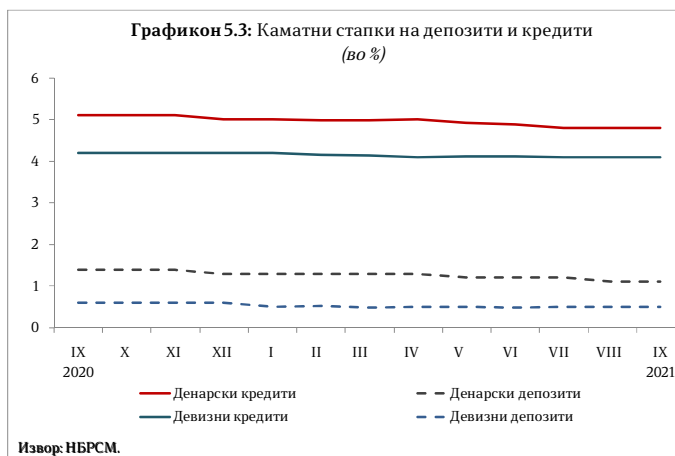
Од аспект на рочноста, долгорочните кредити бележат годишен раст од 6,4%, а краткорочните кредити од 7,1%.

Каматни стапки на депозитни банки

Во септември 2021 година, вкупната каматна стапка на кредитите се намали за 0,03 п.п. во споредба со претходниот месец и изнесува 4,46%. Каматната стапка на денарските кредити се намали за 0,03 п.п. и изнесува 4,79%, додека каматната стапка на девизните кредити се намали за 0,02 п.п. и изнесува 4,08%.

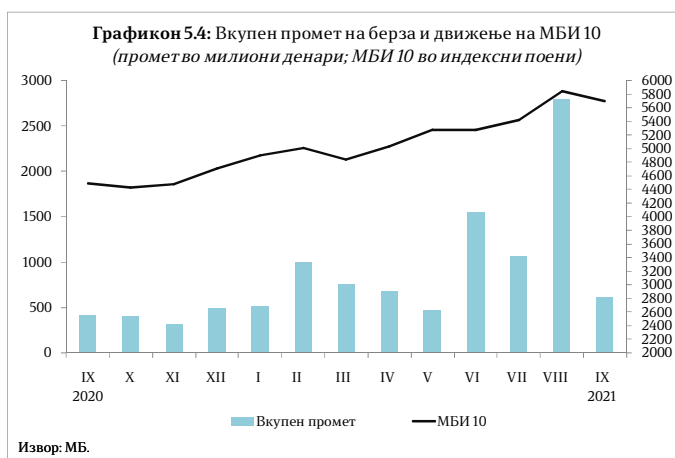
Вкупната каматна стапка на депозитите во септември 2021 година изнесува 0,78% и е намалена за 0,01 п.п. во однос на минатиот месец. Каматната стапка на денарските депозити е намалена за 0,02 п.п. на месечно ниво и изнесува 1,10%, а каматната стапка на девизните депозити остана непроменета и изнесува 0,47%.

Пазар на капитал

На пазарот на капитал, во септември 2021 година вкупниот промет на берзата регистрираше пад од 78% на месечно ниво како резултат на намалувањето на прометот од блок трансакциите за 96,5%, како и на падот на прометот од класичното тргување за 27,7%.

Вкупниот промет на берзата во септември 2021 година изнесуваше 615,7 милиони денари и истиот е зголемен за 50,7% на годишно ниво.

Македонскиот берзански индекс МБИ-10 на крајот на септември 2021 година изнесуваше 5.697,25 индексни поени, при што на месечно ниво индексот е намален за 2,6%, а во однос на истиот месец претходната година регистрираше раст од 27,0%.

Девизни резерви

Бруто девизните резерви на крајот на септември 2021 година изнесуваа 3.690,73 милиони евра и во однос на претходниот месец останаа речиси непроменети (се намалија за 0,02%), а во однос на септември 2020 година регистрираа раст од 6,0%.